

Nesrin YEŞİLMEN

Doç., Mardin Artuklu Üniversitesi, Midyat Sanat ve Tasarım Fakültesi, nesrinyesilmen@gmail.com, Mardin-Türkiye

ORCID: 0000-0002-8179-9728

GÜNÜMÜZ TAKI SANATI VE TAKILARDA GELENEKSELİN YORUMU: KANAĞIÇE

Özet

Süslenme, dini, ritüel, sembol, mesaj iletme vb. kaygılarla vücudun herhangi bir yerine giyilen ya da giysiye takılan her obje takı olarak adlandırılabilir. Takı, insanlıkla eşdeğer bir geçmişe sahip olmakla beraber çok sık değişime uğramış bir kavramdır. Bu değişim takıların antik çağlarda büyü ve dini inanç gereği, orta çağda güç ve statü göstergesi, 19. ve 20. yüzyıllarda sembolik ve kültür göstergesi günümüzde ise sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılmasından anlaşılmaktadır. Takının tarihsel gelişim süreci ve bu süreçte oluşan değişimler bugünün takı anlayışını oluşturan en önemli etmendir. 21. yüzyıl takı anlamında bir Rönesans (yeniden doğuş) olarak adlandırılabilir. Çoğunlukla zanaatın ve endüstrinin bir parçası olan ve süslenme objesinden ileri gidemeyen takı kavramı bu çağla sanat alanında yer edinmiş, önceleri değeri belirleyen malzeme ve teknik ya bir anlatım aracı ya da anlatımı güçlü kılan unsur olmuştur. Günümüz takılarının, geleneksel tekniklerin kalıplarından sıyrılarak yeni ve eklektik oluşumlara öncülük ettiği gözlemlenmiştir. Önceki yüzyıllarda değerli malzeme ile yapılan takı mücevher tanımına oturtulurken günümüzde tasarımı ve anlatımı iyi olan her takı mücevher olarak değerlendirilebilmektedir.

Çağdaş kavramının günlük hayatımızda sık sık kullanılmasının ardından geleneksel kavramı önemini yitirmeye başlamıştır. Teknolojinin ilerlemesi, popüler kültür ve hızlı tüketim bu durumu tetiklemektedir. Ötelenen ve artık önemini yitiren birçok gelenek aslında bizi biz yapan önemli unsurlardır. Bu bağlamda geleneğin bugün bakış açısı ile yeniden ele alınması birçok sanat dalında olduğu gibi takı sanatı için de önemlidir. Çalışmada ise günümüz takı anlayışı araştırılmış olup kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel süsleme tekniklerden biri olan kanağičenin günümüz takı sanatında yeniden yorumlanması kişisel çalışmalardan örnekler verilerek açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Takı Sanatı, Mücevher, Geleneksel, Kanağiče.

TODAY'S JEWELRY ART AND THE INTERPRETATION OF TRADITION IN JEWELRY: EMBROIDERY CANVAS

Abstract

Every objects , which is attached on dress or worn any part of the body with concerns about adornment, religious, ritual, symbol, message conveying and so on, are called jewelry. Jewelry, as well as having a history equivalent to humanity ,is a concept that has changed frequently. This change can be understood from the use of jewelry in ancient times as a necessity of magic and religious belief, as an indicator of power and status in the Middle Ages, as a symbolic and cultural indicator in the 19th and 20th centuries, and today as an artistic expression tool. The historical development of jewelry and the changes that occur in this process are the most significant factors that compose today's understanding of jewelry. The 21st century can be called a Renaissance (rebirth) in the sense. The concept of jewelry, which is mostly a part of craft and industry ,and which cannot go beyond the adornment object, has taken place in the scope of art with this age, the material and technique that determines the value before was either a means of expression or the element that makes expression powerful of jewelry. It has been observed that today's jewelry promoted new and eclectic formations by stripping from the patterns of traditional techniques. Jewellery made with precious material in

previous centuries is considered a jewel, nowadays, any jewelry with good design and expression can be considered as a jewel.

After using the concept of contemporary in our daily lives, it has started to lose its traditional significance. The improvement of technology, popular culture and express consumption have triggered this situation. Many traditions that are variable and losing their importance are actually significant elements that make us who we are. In this sense, it is significant for as in many other arts the art of jewelry to be re-discussed with traditional from modern point of view. In this study, today's jewelry has been researched and re-interpretation of traditional materials and techniques that almost disappear in today's art of jewelry has been explained by giving examples from personal works.

Keywords: Jewelry Art, Jewelry, Traditional, Kanaviçe.

1. Giriş

Süslenme, dini, ritüel, sosyal, kültürel, sanatsal vb. amaçlarla; malzemesi ve tekniği her ne olursa olsun vücuda giyilen ya da kıyafete iliştilen her obje takı olarak tanımlanabilir. Takılar kimi zaman işlevsel bir araç olarak kullanılabilir de çoğunlukla işlev ve ergonomi geri planda tutulur. Günümüzde işlevin çok ön planda tutulduğu takılar aksesuar olarak nitelendirilebilir. Uzun yıllar sadece değerli taşlarla bezenmiş takılar mücevher olarak adlandırılrsa da bu tanımın kabul edilebilirliği tartışmalıdır. Dünya'da en yaygın kullanılan 'jewelry-jewellery' kavramının çevirisi mücevherdir ve kâğıt, ahşap, plastik vb. değersiz malzemeli olan 'jewelry' terimi oldukça yaygındır. Çünkü bir takının değerini belirleyen en önemli şey, artık malzeme ve teknik olmaktan çıkmış, anlatım ve tasarım birincil kaygı olmuştur.

Yapılan son araştırmalar ve arkeolojik buluntuların ardından takının bilinen 70.000 yıllık tarihi yeniden güncellenmiştir. 2015 yılında araştırmacı, akademisyen Radovic tarafından Mısır'da yapılan araştırmalar ve kazılardan elde edilen verilerle takının 130.000 yıllık bir geçmişe sahip olduğu kanıtlanmıştır. (Radovic vd., 2015). Bulunan kartal pençelerinin insan eli ile şekillendirildiği ve parçaların belli bir düzende tasarımsal bir kaygı güdülerek birleştirildiği açıklanmıştır (Görsel 1). Mısır'da bulunan bu kartal pençeleri tarihin bilinen ilk takısı olarak literatürde yerini almıştır.

Görsel 1. Bulunan Kartal Pençesi

Bulunan kartal pençesinde insana ait üç alanda müdahale tespit edilmiştir. Bunlar; kısa bir belirleyici kesik, uzun daha belirleyici bir kesik, bilinçli yapılmış delikler, kendiliğinden aşınmış alan.

Çalışmada ise takının gelişimi ve günümüz takı anlayışı araştırılarak, geleneksel bir süsleme tekniği olan kanaviçenin sanatta ve takıda kullanımına örnekler verilecektir. Bu bağlamda oluşturulmuş olan "Bellek Serisi" odağında kanaviçe kişisel bir yorumlama ile takı sanatında farklı bir biçimde ele alınmıştır. Kanaviçenin estetik değer katkısı ön planda tutulmuştur.

2. Takının Gelişimi

Takı, insanlıkla eşdeğer bir geçmişe sahip olmakla beraber çok sık değişime uğramış bir kavramdır. Bu değişimi kısaca şöyle özetlemek mümkündür;

Takılar antik çağlarda büyü, inanç ve korunma içgüdüleri ile kullanılmıştır. İlk çağın insanı vücudunda taşıdığı ve özel anlamlar yüklediği objelerin kendisini koruduğuna ve güç verdiğine inanmaktaydı. Orta çağda güç ve statü göstergesi olarak kullanılan takılar, yeni maden keşifleri ve paralelinde maden işleme tekniklerinin gelişmesi, el aletlerinin çeşitlenmesi, madenlerin az bulunmasından dolayı değerli olması gibi nedenlerle özellikle krallık ve imparatorluklarda önemli bir yer tutmuştur.

19. ve 20. yüzyıllarda takı sembolik ve kültür göstergesi olmuştur. Çünkü bu yüzyıllar insanlık için önemli geçişlerin olduğu bir dönemdir. Örneğin endüstri devriminin gerçekleştiği yıllarda Avrupa'da neredeyse bir tane bile çalışan kuyumcu atölyesi kalmamış, değerli taş işlenmemiştir. Özellikle devrimi niteleyen sembolik bez ve paçavralardan takılar tercih edilmiştir (Türe, 2011).

Günümüzde ise takılarda malzeme, teknik, sembol ve ifade sınırları ortadan kalkmış sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılmaya başlamıştır. Takının tarihsel gelişim süreci ve bu süreçte oluşan değişimler bugünün takı anlayışını oluşturan en önemli etmendir. 21. Yüzyıl takı anlamında bir Rönesans (yeniden doğuş) olarak da adlandırılabilir.

3. Günümüz Takı Anlayışı

Çoğunlukla zanaatın ve endüstrinin bir parçası olan ve süslenme objesinden ileri gidemeyen takı kavramı bu çağla sanat alanında yer edinmiş, önceleri değeri belirleyen malzeme ve teknik ya bir anlatım aracı ya da anlatımı güçlü kılan unsur olmuştur.

Zanaat ve sanat tartışması içerisinde sıkça adı anılan takı 21. Yüzyıla gelindiğinde bir sanat objesi olarak kabul görse de takı alanında bir endüstrileşme oluşmuş ve geleneksel duruşu ile de var olmaya devam etmiştir. Günümüzde takıları; ticari kaygı ile yapılan takılar ve sanatsal takılar olarak ayırmak mümkündür (Görsel 2-3). Takı her kesime ve her kültüre hitap eden bir olgu olduğundan ve ticari olarak birer meta olarak da kullanılabilirdiğinden, takı endüstrisi olan bir sanat dalı olarak da görülebilir. Ancak bu çalışmada takı sanatsal çerçevede içerisinde inceleneceğinden takı endüstrisi detaylandırılmayacaktır.

Görsel 2: Endüstriyel Takı Örneği, 22 Ayar Altın Bilezik

Görsel 3. Ayna ve Plastikten Yapılmış Mimari Etkileri Olan Sanatsal Takı

Günümüz takılarının geleneksel tekniklerin kalıplarından sıyrılarak yeni ve eklektik oluşumlara öncülük ettiği gözlemlenmiştir. Önceki yüzyıllarda değerli malzeme kullanılarak yapılan takı mücevher tanımına oturtulurken günümüzde tasarımı ve anlatımı iyi olan her takı mücevher olarak değerlendirilebilmektedir. Takılarda heykeltıraşların kullandığı tekniklerden, oto tamir tekniklerine kadar neredeyse her alandan bir parça bulmak mümkündür (Görsel 4-5). Bu bağlamda çağdaş takı süs ve kullanım odaklı olmanın ötesinde ifade ve anlatım aracı olarak kullanılmaktadır.

Görsel 4. Peggy Bjerkan, Porselen Kolye.

Görsel 5. Tisah Tucknott, Mekanik Takılar Serisinden

Dünya’da sanat takıları ‘contemporary jewelry art ’olarak adlandırılmakta ve dilimizde, ‘çağdaş mücevher’, ‘çağdaş takı’, ‘sanatsal takı’, ‘takı sanatı’, vb. şekillerde çevrilerek kullanılmaktadır. Çağdaş takı geçtiğimiz yüzyıla kadar sanat ve zanaat arasında tam olarak nerede durduğu net olarak belirlenemeyen, siyah ve beyaz gibi net olarak adlandırılmayan gri bir alanda durmakta idi. Ancak bugün bir sanat ögesi olarak yolunu çizebildiğini söylemek mümkündür. Çağdaş takıyı ticari, imitasyon ve geleneksel takılardan ayırt eden bazı özellikleri vardır. Arumsarı(2015, s. 69) çalışmasında çağdaş takıyı ‘bir tasarımcı ya da sanatçı tarafından en ileri kuyumculuk teknikleri kullanılarak yapılmış olsa da ayırt edici özelliği çağdaş takının giyilebilir ve ergonomik olma şartının bulunmamasıdır’ şeklinde tanımlar. Bu bağlamda günümüz çağdaş takılarının günlük hayatta kişiyi rahatsız etmeyecek ve vücut ile tam uyumlu olma gibi bir kaygısı yoktur. Ayrıca birincil amacı süslenmek ve göze hoş görünmekte değildir ancak bu kaygıları da tamamen yok saymaz. Örneğin parmağa takılan bir yüzük olması gerektiğinden büyük ve ağır hatta rahatsız edici olabilir. Sanat takılarında bir diğer ayırt edici özellik ise malzeme sınırının olmamasıdır. Takamitsu ve Menezes (2014)’ e göre çağdaş takının bu yeni yönü, farklı malzeme ve şekillerin kullanılmasını sağlayarak, format ve kullanımda yenilikçi projelere yol açmaktadır. Bu parçaların birçoğu ticari ürünler olarak değil, sanat eserleri olarak kabul edilir, tasarımcının / sanatçının bakış açısını ifade’ etmektedirler. Başka bir deyişle günümüzde takılar boyut atlamış ve farklı bir şekle bürünerek düşüncüyü aktaran sanatsal yeni bir yol olarak düşünülebilir.

Dünya çağdaş takı sanatına göz attığımız da önemli girişimlerin ve etkinliklerin hızla çoğaldığı göze çarpmaktadır. Kuyumcu vitrinlerinde ve imitasyon takı mağazalarında görmeye alışkın olduğumuz takıların sanat galerilerinde ve müzelerde sanatsal öğeler olarak yer aldığını görmekteyiz. Sanat alanındaki diğer disiplinlerle karma sergilerin yanı sıra grup sergileri de ivme kazanarak artmaktadır ve özel ilgili gruplar tarafından ziyaret edilmektedir. Takının özelde insan bedeni ile ilişkili olduğu ve sosyal bir olgu olduğu düşünülürse aslında müze ve galeri fikri birçok takı sanatçısı tarafından sıcak karşılanmaz. Liesbeth den Besten (2013) müze ve galeri gibi mekanların çağdaş takıda, beden, izleyici ve giyen kavramlarını birbirinden uzaklaştırdığını ifade eder. Yani beden üzerinde varolması gereken takıların galeri ve müze vitrinlerinde olmaması gerektiğini savunur. Ancak en nihayetinde bir kullanıcı olacaksa ve takı vücutta yerini alacaksa müze ve galerilerin ulaştırma rolü önem kazanmaktadır. Ülkemizde ve dünyada takı sanatı ile uğraşan birçok kolektif ve sanatçı çağdaş takı sergilerinin yaygınlaşmasında sağlam adımlar atmışlardır (Görsel 6).

Görsel 6. Çağdaş Takı Sergilerinden Örnekler

Müze ve galerilerin yanı sıra takı sanatı alanında gerçekleştirilen en önemli etkinlikler takı sanatı fuarlarıdır. Bu fuarlar alışageldiğimiz, ticari metallerin ön planda olduğu fuarlardan farklı olarak malzeme, teknik, anlatım ve biçim sınırı olmaksızın tasarlanan takıların sergilendiği ve alıcısına ulaştırıldığı etkinliklerdir. Bu fuarlarda takılar izleyici ile buluşarak bedenle buluşabilir. Henüz ülkemizde gerçekleştirilemeyen ancak dünyaca iyi örneklerinin olduğu fuarlara, İspanya’da ‘JOYA Barcelona Art Jewellery Fair’, Hollanda’da ‘SIERAAD International Art Jewellery Fair’ örnek olarak verilebilir (Görsel 7).

Görsel 7. Amsterdam ve Barselona’da Gerçekleştirilen Çağdaş Takı Fuarı Afişleri

4. Geleneksel Kanaviçe ve Günümüz Yorumu

Çağdaş kavramının günlük hayatımızda sık sık kullanılmasının ardından geleneksel birçok öge önemini yitirmeye başlamış ya da görmezden gelinmiştir. Teknolojinin ilerlemesi, popüler kültür ve hızlı tüketim bu durumu tetiklemektedir. Altınbaş (2016) Kaybolmaya Yüz Tutmuş Geleneksel Türk El Sanatkârlarının Karşı Karşıya Bulunduğu Ticari Sorunların Analizi isimli makalesinde geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından itibaren otomasyon sistemlerinin yarattığı ölçek ekonomisi, bireylerin üretim ve tüketim tercihlerini temelden değiştirmiş, dönüşüm sürecinin ticari, ekonomik, teknolojik ve kültürel koşullarına ayak uyduramayan geleneksel meslekler ve sanatkârların, birer birer yok olmaya başladığını belirtmiştir. Ancak ötelenen ve önemini yitiren birçok gelenek aslında bizi biz yapan önemli unsurlardır. Bu bağlamda geleneğin bugün bakış açısı ile yeniden ele alınması birçok sanat dalında olduğu gibi takı sanatı için de önemlidir.

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış Anadolu topraklarının kültür ve sanat bakımından da zengin olması kaçınılmazdır. Farklı etnik ve kültürel grupların harmanı ile günümüz geleneksel sanatları oluşmuştur. Hat, ebru, tezhip, el sanatları, dokuma, madencilik ve kuyumculuk vb. alanlarda sayısız gelenekli sanatımız mevcuttur. Bu bağlamda bütün gelenekli sanatların takıya yansımalarını araştırmak olanaksızdır bu yüzden çalışma geleneksel el sanatlarımızın

bir kolu olan kanaviçeler ile sınırlandırılarak, kanaviçe tekniklerine ve çeşitlerine çok fazla değinmeden takı sanatında estetik bir değer olarak çalışılmıştır.

Kanaviçe tarihsel süreç içerisinde Anadolu insanının sanatsal beğenisini belirleyen ve estetik anlayışını sergileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Basit nakış iğne tekniklerinden olan kanaviçe, üst üste ve yan yana sıralanmış, birbirini çarpı şeklinde kesen formlardan oluşan bir işleme tekniğidir (Görsel 8),(Can, 2017). Kaneviçe el işi tekniği olarak bilinmesinin yanı sıra günümüzde bilgisayar destekli çalışmalarda yapılmaktadır.

Örneğin Nas ve Kandemir (2018, s. 438)'de, Kanaviçe geleneksel işlemlerimizin teknik özelliklerinin korunarak uygulanması ve teknolojiye uygun olarak günümüze kazandırılabilmesi için; öncelikle işlemlerin incelenerek teknik özelliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Teknolojinin gelişmesi nakış alanını da etkilemiş, geliştirilen bilgisayar destekli nakış makinelerinin kullanımı yoğunlaşmıştır. Böylece daha kısa zamanda, daha ucuza, daha az insan gücü ile üretim olası kılınmıştır. Ancak işlemlerin; ticari kaygılarla ve eğitimsiz bireylerce yapılması, sanatsal nitelik taşıyan geleneksel işlemlerimizin karakteristik özelliklerinin yok olmasına neden olduğunu aktarmıştır.

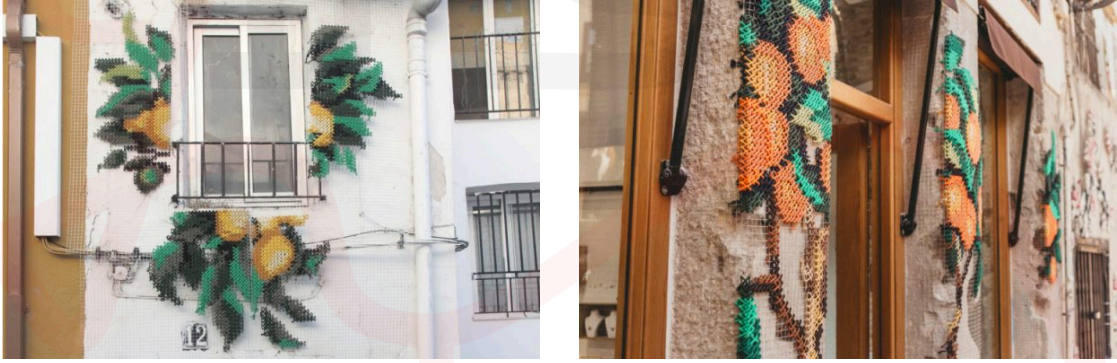
Görsel 8. Geleneksel Kaneviçe Örneği

Her ne kadar teknolojiye ayak uydurmaya çalışsa da değişen sanat olgusu ve teknolojik gelişmeler kanaviçelerin oldukça azalmasına neden olmuştur. Bir zamanlar her genç kızın çeyizinde görülebilecek kanaviçeler son yıllarda yok olmaya yüz tutmuştur. Günümüzde bazı sanatçılar bu yok oluşu durdurma çabası ile farklı anlatımlarla kanaviçeyi kullanmışlardır. Örneğin Geleneksel kanaviçe sanatını sınırlarının dışına çıkarmak isteyen tasarımcı Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė kanaviçeyi bez yerine farklı metal objeler üzerine yapmayı seçmiştir (Görsel 9). Metal tabak, kürek, lamba hatta bir arabanın kaportasına dahi kanaviçe desenleri yaparak geleneksel bir işleme tekniğini sanat dili olarak kullanmıştır (web1, 2020).

Görsel 9. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė'e Ait Çalışma Örnekleri

Başka bir tasarımcı Raquel Rodrigo'nun eserlerine Valensiya'dan Madrid'e kadar rastlamak mümkün. Kalın, rengarenk iplerle dokuduğu kanaviçe örneklerini bir enstalasyon çalışmasının parçası olarak ülkenin çeşitli yerlerindeki binaların duvarlarına yerleştirmiştir (Görsel 10). Çalışmalar genellikle bir duvar üzerine kumaş gibi iş gören metal teller üzerine yapılmıştır. Dış mekanlarda olmasından dolayı suya ve güneşe dayanıklı kalın halat biçiminde ipler tercih edilmiştir.

Görsel 10. Raquel Rodrigo'ya Ait Kanaviçe Yerleştirmeler

Kathy Halper'da kanaviçe tekniğini kendi bakış açısına göre yorumlayan sanatçılardan biridir. Kumaşı bir tuval edası ile işlemekte ve manifesto barındıran çalışmalar yapmaktadır. Boyalar yerine ipleri tercih eden sanatçı çalışmalarını şu şekilde ifade eder; Bu seride yaşlanma konusundaki düşüncelerimi ifade etmekten daha fazlasını yapıyorum, onları boyuyorum, her dikişte hayallerimi ve kayıplarımı düşünerek aylarca onlarla oturuyorum. Tepeden kaybolmalarını ve yere düşmelerini izliyorum. Hayatımdan eriyip gitmelerini izliyorum. Ve bunu yaparken, işi yaratma sürecinden gelen biraz kapanış, biraz huzur ve neşe elde ediyorum. (web2,2021)

Görsel 11. Katy Halper'a Ait Çalışmalar

5. Kişisel Yorumlamalar

Kaybolmaya yüz tutmuş ve geleneksel el sanatlarından biri sayılan nakışlar kişisel takı çalışmalarının ana malzemesini ve söylem dilini oluşturmuştur. Bir dönem çeyiz sandıklarının başlıca parçalarından olan örtü, çarşaf, kılıf gibi birçok ev kullanım eşyasında kanaviçe nakışları görmek mümkündür.

Bellek Serisinde, eskiden evlerin vazgeçilmezi olan nakış, çağdaş takı sanatında kültürel bir bellek oluşturmak amacı ile yeniden kullanılmıştır. Nakışlar, örf, gelenek ve ananelerimizin, renkler ve ipliklerle aktarılmış halidir. Nice annelerin kızları için, her zorluğa ve yokluğa rağmen ilmek ilmek islediği nakışların her biri ayrı bir dünyayı ve ayrı bir hikayeyi anlatır. Nakışlar annenin evladına öğüdü ve mirasıdır. Sanatçı ise metal kili ile elde ettiği tasarımlarında bir yaşanmışlığı olduğu ve geçmişin aktarıcısı olduğu için daha önceden kullanılmış, sandıklarda çürümeye terk edilmiş nakışları kullanmıştır.

Antika sayılabilecek (60-80 yıllık) nakışlar kullanılarak oluşturulan 'Bellek' serisinde metal kili ve reçine yardımcı malzeme olarak kullanılmıştır. Farklı kullanıma ve dönemlere şahitlik eden bu kanaviçe ürünler Bellek Serisi ile yeni bir görünüme kavuşarak yeni bir kimlik kazanmıştır. Bellek serisi on beş parçadan oluşmaktadır. Seride iki kolye, altı kolye ucu, dört broş ve üç adet yüzük tasarımı bulunmaktadır. Bronz, bakır, beyaz bronz metal killeri kullanılmıştır. Yanı sıra, sentetik-organik ipler kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda hazır kilit sistemleri tercih edilirken bazıları metal kili ile elde şekillendirilmiştir.

Bronz ve metal kili kullanılarak elde şekillendirme yapılan Bellek serisinde takılar kullanılan metalin ergime ve sinterleşme seviyesine göre 800C ile 820C arasında farklı sıcaklıklarda özel fırınlarda pişirme yöntemi ile yapılmıştır. Fırından oksitlenerek çıkan metaller zımpara ve cila işleminden geçmiş ardından kanaviçe ve reçine aplikasyonları tamamlanmıştır. Bu yöntem serinin bütün parçalarında aynı şekilde uygulanmıştır.

Görsel 12. Bronz, Metal Kili, Reçine, Kanaviçe, 2018

Görsel 13. Kolye uçları, Bronz, Gümüş, Çelik, Kanaviçe, Reçine, 2018

Görsel 14. Broşlar, Bronz, Gümüş, Çelik, Kanaviçe, Reçine, 2018

Görsel 15. Yüzükler, Bronz, Gümüş, Kanaviçe, Reçine, 2018

Günümüzde sınırların olmadığı ve farklı disiplinlerin bir arada kullanıldığı bir sanat anlayışının benimsendiğini söylemek mümkündür. Herhangi bir kültürel ya da geleneksel terim üzerine yapılacak yeni bir söylemde kullanılacak malzeme ve teknik önemli değildir. Önemli olan sanatçı tarafından oluşturulmuş yeni anlatıdır. Bellek Serisi de sanatsal bir çabanın ve eklektik bir yaklaşımın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Farklı disiplinlere ait kavramların bir arada kullanımı yeni bir sanat pratiği oluşturması ve sanatta alternatif dil oluşturması bakımından Bellek Serisi iyi örnekler arasında gösterilebilir.

Sonuç

Takı var olduğu günden bugüne değin birbirinden farklı amaçlar için kullanılabilen bir obje olmuştur. Bu yönü ile birçok alanda kendine yer edinmiş ve farklı anlatımlara konu olmuştur. 21. Yüzyılda ise sanat alanı içerisinde yerini alan takı, bir ifade aracı olarak tercih edilmiş ticari, süslenme ve statü gibi kaygılar geri planda kalmıştır. Artık bir anlatım ve ifade aracı olan takı kültürleri tanımada ve aktarmada da önemli bir rol oynamaktadır.

Günümüzde, değişen yaşam biçimleri ile neredeyse bütün dünyada geleneksel ve kültürel birçok olgunun yok olmaya yüz tuttuğunu söylemek mümkündür. Ülkemizde de varlığını sürdürmeye çalışan birçok geleneksel el sanatı vardır. Geleneksel nakış tekniklerinden biri olan kanaviçeler de Bellek Serisi ile farklı bakış açısı sunarak disiplinler arası yaklaşım ile korunmaya çalışılmıştır. Kullanılan nakışlar çürümeye yüz tutmuş iken reçine ile kaplanarak hava teması önlenmiştir böylece fiziki olarak yüzyıllarca aynı kalabilecektir. Daha da önemlisi kültürel bir bellek oluşturmak adına kanaviçelerin var olacak olmalarıdır. Bu bağlamı ile kanaviçelerin ön planda olduğu Bellek Serisi, kolektif bellek, toplumsal hafıza veya sosyal bellek toplumu meydana getiren bir hatırlama, var olma biçimi olarak da algılanabilir.

Toplumları toplum yapan, paylaştıkları ve aktardıkları her türlü birikimdir. Bu birikimler sosyo-kültürel açıdan değişime uğrayabilir, farklılaşabilir ve yeni üsluplarla yeniden yorumlanabilir yeter ki tüketim tarzı değişen toplumlar olarak kimliği ve toplumu oluşturan gelenekler tamamen yok sayılmasın ve yaşatılsın.

Kaynakça

Altıntaş, K. (2016). Kaybolmaya Yüz Tutmuş Geleneksel Türk El Sanatkârlarının Karşı Karşıya Bulunduğu Ticari Sorunların Analizi. *Bilig*, (77), 157-182. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/bilig/issue/48704/619703>

Arumsari, A. (2015). *Contemporary Jewelry Trend as a Result of People Lifestyle's Changes and Fashion Industries Development in Indonesia*. *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)* Cilt 2, Sayı11,11, PP 68-77, ISSN 2349-0373 (Print) & ISSN 2349-0381 (Online)

Can, M. (2017). Anadolu Türk Kültüründe Kanaviçe. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 10 (20), 319-334. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/mahder/issue/33831/374440> (Erişim tarihi: 20.08.2021)

Den Besten, L. (2012) *ON Jewellery: A compendium of international contemporary art jewellery*, *Arnoldsche Art Publishers*, Struttgart

Halper, K. (2021). Web. <https://kathyhalper.com/56-embroidery-about-aging/>(Erişim tarihi: 15.08.2021)

Odabaşı, E, Kandemir, M. (2018). Kanaviçe İğne Tekniğinin Günümüz Teknolojisinde Tasarım Ve Uygulama Süreçleri. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 11 (24), 435-447 . DOI: 10.12981/mahder.468538

Radovčić D, Sršen AO, Radovčić J, Frayer DW (2015). *Evidence for Neandertal Jewelry: Modified White-Tailed Eagle Claws at Krapina*. PLOS ONE 10(3): e0119802. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0119802>(Erişim tarihi: 10.08.2021)

Takamisu, H.T., Menezes, M. S. (2014). The Use Of Alternative Materials In Contemporary Jewelry. 2. CİMODE Uluslararası Moda ve Tasarım Kongresi, Milano, İtalya

Türe, A. (2011). Dünya Kuyumculuk Tarihi 2. Cilt-Orta Çağ'dan Günümüze Batı Dünyasının Takıları. İTO yayınları, İstanbul

İnternet Kaynakça:

Web1. (2021) <https://www.mrxstitch.com/severija-incirauskaite-kriauneviciene/>(Erişim tarihi: 10.08.2021)

Web2. (2021) (<https://kathyhalper.com/56-embroidery-about-aging/>)(Erişim tarihi: 11.08.2021)

Görsel Kaynakça:

Görsel 1:(<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0119802>)

Görsel 2: <https://haberport.com/ekonomi/altin-bilezik-cesitleri-nelerdir-22-ayar-bilezik-kac-gramdir-h19942.html>

Görsel 3: <https://www.pinterest.es/pin/718535315518122106/>

Görsel 4: <http://www.maskwoman.com/product/fight-or-flight-mask-sculpture-porcelain-face-pendant-art-to-wear-original-mask-art>

Görsel 5: <https://www.trendhunter.com/trends/manly-jewelry-12-point-silver-wrench-ring>

Görsel 6: Nesrin Yeşilmen Arşiv

Görsel 7: <https://klimt02.net/events/fairs>

Görsel 8: (<http://oncekadin.gov.tr/urun/200286877/>)

Görsel 9: (<http://lfsnrns.blogspot.com/2014/03/metal-uzerine-kanavice.html>)

Görsel 10: (<https://listelist.com/kanavice-nedir-nasil-yapilir/>)

Görsel 11: (<https://kathyhalper.com/56-embroidery-about-aging/>)

Görsel 12-13-14-15: Nesrin Yeşilmen Arşiv